

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 16.12.2013
COM(2013) 888 final

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**over de mogelijke reservering van een facultatieve kwaliteitsaanduiding "product van
eilandlandbouw"**

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	3
2.	Situatie met betrekking tot eilandlandbouw.....	3
2.1.	Sociaal-economisch belang van eilandlandbouw	5
2.2.	Landbouwproductie op eilanden.....	6
3.	Bestaande etiketteringsregelingen in de lidstaten	7
4.	Argumenten voor een facultatieve kwaliteitsaanduiding	10
4.1.	"Horizontale" kenmerken van producten of teeltpraktijken	10
4.2.	Toegevoegde waarde	11
4.3.	Europese dimensie	11
5.	Conclusie.....	11

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

over de mogelijke reservering van een facultatieve kwaliteitsaanduiding "product van eilandlandbouw"

1. INLEIDING

In artikel 32 van Verordening (EU) nr. 1151/2012 inzake kwaliteitsregelingen voor landbouwproducten en levensmiddelen¹ wordt bepaald dat de Commissie uiterlijk op 4 januari 2014 een verslag voorlegt bij het Europees Parlement en de Raad, indien nodig vergezeld van passende wetgevingsvoorstellen met het oog op het reserveren van een nieuwe kwaliteitsaanduiding "product van eilandlandbouw".

In artikel 32 is bepaald dat de aanduiding alleen kan worden gebruikt voor:

- in bijlage I bij het Verdrag genoemde producten voor menselijke consumptie
- waarvan de grondstoffen afkomstig zijn van eilanden; en
- voor verwerkte producten, indien het verwerkingsproces eveneens plaatsvindt op eilanden, in de gevallen waarin dit verwerkingsproces van wezenlijke invloed is op de bijzondere kenmerken van het eindproduct.

De Commissie heeft een aantal maatregelen genomen om een beter begrip te krijgen van eilandlandbouw in de Unie, door overleg met de lidstaten en belanghebbenden² en discussies in de relevante fora³. In juni 2013 organiseerde de Commissie een tweedaagse workshop over de producten van eilandlandbouw en de levensmiddelenindustrie⁴. Deze activiteiten, alsook het wetenschappelijke en politieke verslag van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek (JRC Scientific and Policy Report)⁵, dat is opgesteld na de workshop, hebben voor dit verslag essentiële input opgeleverd.

In dit verslag worden de specifieke sociaal-economische kenmerken van eilandlandbouw onderzocht, de bestaande etiketteringsregelingen bezien en de voordelen van de mogelijke reservering van een facultatieve kwaliteitsaanduiding "product van eilandlandbouw" overwogen.

¹ Verordening (EU) nr. 1151/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 21 november 2012 inzake kwaliteitsregelingen voor landbouwproducten en levensmiddelen (PB L 343 van 14.12.2012, blz. 1).

² Vragenlijsten voor de lidstaten en de belanghebbenden (28 januari 2013 en 6 juni 2013).

³ De adviesgroep inzake kwaliteitsbeleid en de Groep deskundigen inzake duurzaamheid en kwaliteit van de landbouw en de plattelandontwikkeling.

⁴ Sevilla, 13-14 juni 2013.

⁵ Santini F., Guri, F., *et al.* (2013), *EU island farming and the labelling of its products*, JRC Scientific and Policy Reports, JRC84949.

2. SITUATIE MET BETREKKING TOT EILANDBOUW

In dit verslag staat:

- de facultatieve kwaliteitsaanduiding "product van eilandlandbouw" voor een generieke /horizontale aanduiding op het etiket van een product, zonder verwijzing naar de naam van een specifiek eiland en zonder figuratief element zoals een logo.

De aanduiding kan alleen worden gebruikt voor producten:

- 1) bestemd voor menselijke consumptie;
- 2) genoemd in bijlage I bij het Verdrag; en
- 3) waarvan de grondstoffen afkomstig zijn van eilanden.

Voor verwerkte producten dient het verwerkingsproces plaats te vinden op eilanden, in de gevallen waarin dit verwerkingsproces van wezenlijke invloed is op de bijzondere kenmerken van het eindproduct⁶;

- "eilandlandbouw" voor de productie van landbouwproducten en levensmiddelen op eilanden;
- "eilandproduct" voor een landbouwproduct of levensmiddel dat wordt geproduceerd op een eiland.

In tegenstelling tot sommige andere geografische begrippen is "eiland" gemakkelijk definieerbaar: een stuk land omgeven door water. Voor specifieke doelstellingen werden echter vaak meer precieze definities gebruikt, rekening houdend met aanvullende criteria, zoals:

- grootte (qua oppervlakte of qua bevolkingsaantal);
- het bestaan van vaste verbindingen met het vasteland, of de afstand tot het vasteland; of
- het bestaan van een regionaal openbaar bestuur.

Voor **statistische doeleinden** heeft Eurostat de volgende criteria voor de definitie van "eiland" vastgesteld:

- i) minimale oppervlakte: 1 km²;
- ii) minimale afstand van 1 km tussen het eiland en het vasteland;
- iii) inwoneraantal > 50;
- iv) geen vaste verbinding met het vasteland (bv. brug, tunnel, dijk); en
- v) geen EU-hoofdstad.

⁶ Artikel 32 van Verordening (EU) nr. 1151/2012.

De toepassing van dergelijke criteria in de context van de etikettering van landbouwproducten kan tot moeilijkheden aanleiding geven. Bijvoorbeeld zouden deze criteria eilanden uitsluiten die permanent verbonden zijn met het vasteland, maar in economisch opzicht niet volledig zijn geïntegreerd, net als ettelijke eilanden met een klein bevolkingsaantal. Een eilandengroep met meer dan 50 inwoners die bestaat uit eilanden die echter elk minder dan 50 inwoners hebben (zoals vele Zweedse en Finse eilanden) zou niet worden gedekt door deze definitie, hoewel zij toch met vergelijkbare problemen kampt.

Volgens de definitie in de **Structuurfondsen en het Cohesiefonds**⁷ zijn eilanden "insulaire lidstaten die voor bijstand uit het Cohesiefonds in aanmerking komen, en andere eilanden, behalve die waar de hoofdstad van een lidstaat gevestigd is of die een vaste verbinding met het vasteland hebben". In tegenstelling tot de definitie van Eurostat zijn hierin alle kleine en bij de kust liggende eilanden begrepen, en twee insulaire lidstaten (Malta en Cyprus), maar niet Ierland en het Verenigd Koninkrijk, en evenmin ettelijke kleine eilanden die een vaste verbinding met het vasteland hebben.

Gezien de uiteenlopende definities is het moeilijk aan te geven hoeveel eilanden er juist in de EU zijn. De schattingen lopen uiteen van ongeveer 300 indien de meest restrictieve criteria worden gehanteerd (geen vaste verbinding, minimumgrootte, enz.), tot meer dan 300.000 (meestal in Finland en Zweden), indien wordt uitgegaan van louter geomorfologische criteria⁸.

Hoewel deze eilanden erg verschillen qua geomorfologie, natuur, demografie, cultuur en bestuur, kunnen een aantal algemene gezamenlijke kenmerken worden vastgesteld:

- vele eilanden zijn bergachtig;
- hun klimaat is vaak uiteraard maritiem;
- hun ligging impliceert een perifere situatie en slechte toegankelijkheid;
- hun natuurlijke kapitaal is uniek en fragiel;
- hun demografische situatie is gewoonlijk dynamisch (behalve op kleinere eilanden die neigen tot ontvolking);
- zij hebben een uitgesproken culturele identiteit; en
- in vele gevallen beschikken zij over een autonoom bestuur.

De definitie van "eiland" hangt af van wat men met de definitie beoogt. Wat de etikettering van landbouwproducten betreft, moet eerst duidelijk worden vastgesteld welke boodschap het etiket moet overbrengen, alvorens te besluiten over de definitie die moet worden toegepast.

2.1. Sociaal-economisch belang van eilandlandbouw

De landbouw en levensmiddelenindustrie zijn belangrijke sectoren voor de eiland economieën van de EU. Landbouw, bosbouw en visserij vertegenwoordigen 2,7% van hun bruto toegevoegde waarde, vergeleken met 1,6% van de totale bruto toegevoegde waarde in de EU-

⁷ Artikel 52 van Verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad houdende algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1260/1999 (PB L 210 van 31.7.2006, blz. 25).

⁸ http://www.scb.se/Pages/PressRelease_275646.aspx.

27. Hun levensmiddelenindustrie is ook belangrijker dan die op het vasteland; zij vertegenwoordigt 19% van de werkgelegenheid in de industrie tegenover 13% op EU-niveau.

Het nationale belang van eilanden voor de landbouw is het grootst in Griekenland en Italië, meer bepaald vanwege hun drie grote eilanden (Sicilië, Sardinië en Kreta). Sicilië en Sardinië zorgen voor meer dan de helft van de eilandlandbouwproductie in de EU in termen van waarde; Kreta, de Azoren en Réunion voor 5-10%.

Op basis van het cijfer van de landbouwstructurenquête (572.000 landbouwbedrijven in eilandgebieden van NUTS 2 in de EU in 2011) kan het totale aantal landbouwbedrijven op eilanden op ongeveer 600.000 worden geraamd. De totale productie van deze bedrijven wordt op 11,4 miljard euro per jaar geschat.

Landbouwbedrijven op eilanden worden met de volgende **structurele problemen** geconfronteerd:

- het landbouwareaal per bedrijf is gemiddeld kleiner dan in de rest van de EU;
- landbouwbedrijven op eilanden zijn minder arbeidsintensief dan bedrijven op het vasteland;
- de geïsoleerde locatie heeft hogere vervoerskosten tot gevolg (investeringen kunnen twee tot drie keer duurder uitvallen dan op het vasteland);
- het kleine inwoneraantal beperkt de productiediversiteit en daarmee ook de mate van concurrentie op lokaal vlak;
- ontvolking kan leiden tot verlies van specifieke deskundigheid;
- de productie is vaak gespecialiseerd en daarom gevoeliger voor schokeffecten in de internationale economie;
- de water- en energievoorziening en het afvalbeheer kunnen negatieve effecten hebben op de eilandlandbouw.

De belanghebbenden hebben erop gewezen dat deze problemen juist een positief gevolg hebben op de kwaliteiten en karakteristieken van eilandproducten en lokale productiemethoden. De landbouwproductie op eilanden maakt gebruik van lokale karakteristieken die de kwaliteit ten goede komen en er is een nauwe band tussen de stadia primaire productie, verwerking en marketing, die plaatsvinden op een zeer hoog niveau en gebaseerd zijn op traditionele know-how. Daarnaast heeft de bijzondere isolatie van bepaalde eilanden gezorgd voor betere lokale verwerkingstechnieken.

2.2. Landbouwproductie op eilanden

Het betreft voornamelijk twee soorten **producten**: groenten en fruit, en speciale teelten zoals olijven en wijn. De totale productiewaarde voor deze twee productgroepen vertegenwoordigt 4,7% en 3,6% van het EU-totaal in de respectieve sectoren en benadert 60% van de totale waarde van de eilandlandbouwproductie van de EU, tegenover slechts 30% in de EU als geheel.

Landbouwbedrijven op eilanden zijn hoofdzakelijk gespecialiseerd in tuinbouw. Op enkele uitzonderingen na (graan op Sicilië en suikerriet op sommige tropische eilanden) zijn granen en akkerbouwgewassen ondervertegenwoordigd in vergelijking met de EU in het algemeen.

De dierproductie op eilanden wordt gekenmerkt door het belang van gespecialiseerde schapen- en geitenhouding. De productie van schapen- en geitenvlees is in termen van waarde drie keer zo groot op eilanden dan gemiddeld in de EU.

De meningen van de lidstaten en de belanghebbenden lopen echter uiteen, waar het gaat om de **specificiteit van de eigenschappen van een eilandproduct**.

Volgens sommigen hangen de specifieke eigenschappen van eilandproducten samen met:

- traditionele know-how;
- bijzondere klimaatomstandigheden die invloed hebben op het rijpingsproces, de verwerking en het vervoer; en
- de aard van lokaal gewonnen grondstoffen.

Deze specifieke eigenschappen worden rechtstreeks in verband gebracht met tradities, expertise en recepten die van generatie tot generatie worden overgeleverd en met unieke voorwaarden voor plaatselijke teelt en de teelt van inheemse rassen.

Volgens anderen is het echter moeilijk om het specifieke karakter van eilandproducten aan te tonen vergeleken met dat van producten afkomstig uit kustgebieden op het vasteland, omdat zij geen specifieke eigenschappen zouden hebben die met hun verwerking op het eiland samenhangen, behalve het feit van de eilandoorsprong op zich. Er zijn geen voorbeelden van verwerking die noodzakelijkerwijs op een eiland moet plaatsvinden en het kan een vergissing zijn om bepaalde productiestappen, zoals roken of drogen, als uniek te beschouwen ten gevolge van het eilandklimaat, aangezien dit mogelijk helemaal niet verschilt van het klimaat van de kust of het nabije vasteland.

Als conclusie uit het voorgaande kan het volgende worden gesteld:

- Eilandlandbouw vertoont bepaalde gemeenschappelijke problemen, die echter voornamelijk van **structurele aard** zijn eerder dan specifieke eigenschappen die in de producten worden weerspiegeld. Deze problemen worden al met diverse maatregelen aangepakt zoals de Structuurfondsen, programma's voor plattelandontwikkeling, rechtstreekse steunregelingen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, vervoersbeleid, onderzoeksprogramma's, strategieën voor lokale ontwikkeling, enz.
- De structurele problemen kunnen een positief gevolg hebben op de **kwaliteit en karakteristieken** van eilandproducten en op de productiemethoden (bv. het behoud van de kwaliteit, de expertise en de grondstoffen, de verbetering van plaatselijke verwerkingstechnieken).
- Hoewel een combinatie van natuurlijke en menselijke factoren kan resulteren in specifieke eigenschappen bij eilandproducten, zijn deze eigenschappen normaal gesproken specifiek voor een **bepaald eiland**. Aangezien eilanden erg verschillend zijn, lijkt het onrealistisch specifieke eigenschappen vast te stellen voor alle eilandproducten, of althans voor alle producten voor menselijke consumptie die in de bijlage I worden genoemd.

3. BESTAANDE ETIKETTERINGSREGELINGEN IN DE LIDSTATEN

Momenteel is er geen wettelijk instrument op EU- of nationaal niveau dat specifiek is bedoeld om producten die van eilanden afkomstig zijn, of eilandlandbouw als zodanig te beschermen.

De volgende regelgeving bestrijkt indirect het op de markt brengen van eilandlandbouwproducten en hun bescherming tegen misbruik en misleidende of oneerlijke praktijken:

- Kwaliteitsregelingen van de EU, meer bepaald:
 - beschermde oorsprongsbenamingen (BOB) en beschermde geografische aanduidingen (BGA); en
 - de POSEI-verordeningen inzake landbouw in de ultraperifere gebieden⁹, die grotendeels eilandgebieden bestrijken en een officiële kwaliteitsregeling van de EU verschaffen (hierna RUP-logo¹⁰ genoemd);
- regels van "algemeen recht", d.w.z. handelsmerkgeregels van de EU en de lidstaten, algemene regels inzake oneerlijke concurrentie en consumentenbescherming, alsook de verordeningen op EU- en lidstaatniveau inzake voedselinformatie aan de consumenten;
- een combinatie van instrumenten als regionale collectieve systemen of systemen voor certificatie van handelsmerken, met kwaliteitsregelingen van de EU (RUP-logo, BOB/BGA, of biologische landbouw).

Ettelijke voorbeelden van landbouwproducten en levensmiddelen voorzien van een etiket als eilandproduct zijn verzameld in een niet-exhaustieve **inventaris**, gebaseerd op:

- praktijken uit gegevensbanken van handelsmerken van het Bureau voor harmonisatie binnen de interne markt (BHIM) en de Wereldorganisatie voor het Intellectuele eigendom (WIPO);
- etiketten die op de markt voorkomen;
- kwaliteitsregelingen van de EU; en
- collectieve regionale merken en initiatieven.

Slechts een klein aandeel daarvan bevat of verwijst naar de generieke/horizontale term "eiland" en/of een vertaling daarvan. Van de 8.400 verzamelde handelsmerken in verband met agrovoeding en dranken wordt in de meeste gevallen de naam van een specifiek eiland vermeld; slechts in 1.360 gevallen (of 16% van de verzamelde handelsmerken) wordt de term "eiland" als zodanig of een vertaling ervan vermeld. In sommige gevallen (gewoonlijk als een meer precieze geografische aanduiding wordt vermeld waarmee een specifiek eilandgebied wordt geïdentificeerd) gaat het effectief om eilandlandbouwproducten, maar in 80% van de gevallen, waar het fantasienamen, handelsmerken, enz. betreft, is dat niet het geval.

⁹ Verordening (EU) nr. 228/2013 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EG) nr. 793/2006 van de Commissie.

¹⁰ Afgeleid van het Frans *régions ultra-périphériques*.

Meer dan 85% van de geïnventariseerde etiketten verwijzen naar een specifiek eilandgebied en naar de oorsprong van het product uit dit specifieke eilandgebied of deze specifieke archipel, bijvoorbeeld Sardinië, de Azoren, Madeira, of Martinique. Houders van handelsmerken hebben er meer belang bij voor hun producten een precieze, wel gedefinieerde oorsprong aan te geven dan een algemene verwijzing dat deze van een eiland afkomstig zijn.

Vele **territoriale merken** zijn geregistreerd voor EU-eilandproducten¹¹. Ettelijke eilanden of eilandengroepen hebben een of meer collectieve merken hetgeen de zaken voor de consument niet vergemakkelijkt. Deze merken zijn gebaseerd op collectieve of gecertificeerde handelsmerken die in het bezit zijn van groepen particuliere belanghebbenden, lokale autoriteiten of openbaar-particuliere partnerschappen, en het betreft steeds semi-figuratieve handelsmerken (met een naam en een symbool).

Het **RUP-logo** wordt gebruikt om zeer specifieke kwaliteitsproducten te promoten uit de ultraperifere gebieden van de EU. Voor deze producten gelden bepaalde eisen in verband met kwaliteit, teelt, productie- of fabricatietechnieken, of presentatie en verpakking. Het logo wordt het meest gebruikt voor bananen afkomstig uit Guadeloupe, Martinique, de Canarische eilanden en Madeira, maar ook voor ander fruit (bv. ananassen en meloenen) en groenten, bloemen en wijn uit deze regio's.

Insulaire **BOB/BGA's** vertegenwoordigen ongeveer 10% van alle in de EU geregistreerde geografische aanduidingen voor agrovoeding. Op 1 oktober 2013 werden 118 van de 1.158 BOB/BGA-producten op eilanden geproduceerd. Er zijn ook 50 wijnbenamingen uit eilanden beschermd door een EU-kwaliteitsregeling. Tezamen zijn er dus 168 geregistreerde BOB/BGA-producten afkomstig van EU-eilanden. De BOB/BGA-producten zijn goed voor ongeveer 5% van de totale waarde van de landbouwproductie op EU-eilanden (GCO-verslag).

De geografische aanduidingen verwijzen meestal naar de naam van het eiland in kwestie (52%, meestal Griekse eilanden, verder Sardinië, Corsica, de Canarische eilanden of de Balearen), soms met een extra naam (meer bepaald in aanduidingen uit Kreta, waar over het algemeen nog verdere details worden verstrekt over het deel van het eiland waarvan het product afkomstig is). In andere gevallen (32%) betreft de aanduiding een plaats op een eiland. Dit is het geval voor de meeste aanduidingen voor Sicilië, maar ook voor Stornoway op de Buiten-Hebriden, enz. In enkele gevallen (8%) wordt verwezen naar de naam van de eilandengroep (bv. de Azoren, Shetlands, Orkneys en de Canarische eilanden).

Uit de verzamelde adviezen van de belanghebbenden en van de lidstaten, en uit de enquête inzake de BOB/BGA-logo's blijkt het volgende:

- de producentengroepen vermelden de eilandoorsprong niet systematisch in hun logo's; de logo's verwijzen over het algemeen niet uitgesproken naar het respectieve eiland; in de meeste gevallen worden fantasielogo's gebruikt;
- bij voorkeur wordt gebruik gemaakt van de BOB/BGA-regelingen om de specificiteit, speciale eigenschappen en kwaliteit van eilandproducten aan te duiden; gewoonlijk wordt de naam van het specifieke eiland, de plaats of de regio van oorsprong in kwestie geciteerd;

¹¹ Ettelijke eilanden of eilandengroepen hebben een of meerdere collectieve merken, hetgeen voor de consument verwarrend kan zijn.

- er zijn een paar voorbeelden van het gebruik van de generieke aanduiding "eilandproducten" als zodanig:
 - Denemarken (honig van de bruine bijen van het eiland Læsø, appels van het eiland Fejø);
 - Finland ("Åland-schape" of "product van de archipel"); en
 - Nederland ("Waddengoud");
 of van het gebruik van collectieve regionale logo's die zijn gecreëerd door de regionale autoriteiten op Madeira ("product van Madeira"), en de Canarische eilanden ("*Tenerife Rural*", "*Gran Canaria Calidad*", "*Alimentos del Hierro*").

Diverse belanghebbenden brachten ook bewijsmateriaal aan voor misleidende etikettering of "frauduleuze" eilandproducten (goedkope imitaties voor toeristen) en wezen op de noodzaak om de authenticiteit van de eilandlandbouwproducten van de EU te beschermen.

Samengevat zijn er ettelijke geregistreerde BOB/BGA's voor producten afkomstig van EU-eilanden maar het percentage daarvan ligt niet aanzienlijk hoger dan het gemiddelde in de EU. Er bestaat ook een groot aantal particuliere etiketten die naar een eilandoorsprong verwijzen, waarbij in de meeste gevallen wordt verwezen naar een specifiek eilandgebied.

4. ARGUMENTEN VOOR EEN FACULTATIEVE KWALITEITSAANDUIDING

Facultatieve kwaliteitsaanduidingen worden vastgesteld overeenkomstig Verordening (EU) nr. 1151/2012 om de producenten in staat te stellen de waarde toevoegende karakteristieken of eigenschappen van hun landbouwproducten mee te delen. De facultatieve kwaliteitsaanduidingen worden in artikel 29, lid 1, van de verordening als volgt gedefinieerd:

- de aanduiding houdt verband met een kenmerk van een of meer categorieën producten of met een teelt- of verwerkingseigenschap die van toepassing is op specifieke gebieden;
- het gebruik van de aanduiding voegt waarde toe aan het product in vergelijking met vergelijkbare producten; en
- de aanduiding heeft een Europese dimensie.

4.1. "Horizontale" kenmerken van producten of teeltpraktijken

De uiteenlopende geografie van de eilanden van de EU leidt tot zeer diverse teelten van landbouwproducten en levensmiddelen, meer bepaald speciale gewassen (fruit, groenten, aardappelen, olijfolie en wijn), maar ook dierlijke producten (schape- en geitenvlees, en in mindere mate zuivelproducten en vee).

De sector agrovoeding speelt een veel grotere rol in de eilandeconomieën van de EU dan in de EU als geheel en blijft over het algemeen nauw verband houden met de voornaamste economische activiteit die het toerisme is. Vele eilanden hebben een strategie voor ontwikkeling met onder meer "slimme specialisatie" om de samenwerking tussen het toerisme en de plaatselijke agrovoedingsector te doen renderen.

Plaatselijke expertise, tradities, de rijkdom van de natuurlijke hulpbronnen en de lokale biodiversiteit wat betreft plantensoorten en inheemse dierenrassen maken dat de sector

agrovoeding een belangrijke motor is voor groei op de eilanden van de EU, vooral door de ontwikkeling van nicheproducten met grote toegevoegde waarde.

Hoewel deze elementen algemeen gelden voor landbouwtechnieken op eilanden, krijgen zij een verschillende invulling omdat producten specifiek zijn voor elk eiland en daarom niet noodzakelijkerwijs dezelfde "horizontale" eigenschappen vertonen die aan alle eilandproducten als categorie gemeenschappelijk zijn.

4.2. Toegevoegde waarde

Hoewel alle EU-eilanden gezamenlijke kenmerken hebben die mogelijk met een generieke etiket-aanduiding "eilandlandbouwproduct" zouden kunnen worden betiteld, is er kennelijk geen eensgezindheid over de toegevoegde waarde van een dergelijke etikettering.

Bij het op de markt brengen van hun levensmiddelenproducten maakt de grote meerderheid van de producenten melding van het insulaire karakter door te verwijzen naar een **specifiek eiland** of een specifieke eilandengroep. Er is geen voorbeeld bekend van een merk of kwaliteitsregeling die alle eilanden bestrijkt ongeacht hun precieze ligging. "Horizontale" etiketten worden gebruikt voor groepen van kleine eilanden zoals een aantal kleine Deense eilanden of voor "producten van de archipel" (Finland), maar dit is nog lang geen horizontale generieke etikettering van eilandlandbouwproducten.

In sommige gevallen bestaat er overigens concurrentie tussen eilanden en is bijgevolg de verwijzing naar één bepaald eiland essentieel voor de producenten die op de markt willen opvallen.

4.3. Europese dimensie

EU-eilanden hebben bepaalde gemeenschappelijke kenmerken wat betreft geografie, natuur, menselijk en sociaal kapitaal, economische en politieke afhankelijkheid van het vasteland.

Volgens de handelspatronen van de regionale "socialerekeningenmatrices" van het GCO-IPTS voor 2005¹², wordt in termen van waarde gemiddeld ongeveer 60% van de landbouwproductie van EU-eilanden en 35% van de productie van de levensmiddelenindustrie "uitgevoerd", meestal naar het vasteland van de respectieve lidstaat. Slechts 7% (Madeira) tot 18% (Canarische eilanden) van de agrovoedingproductie gaat naar andere lidstaten of derde landen, maar deze producten vallen reeds onder een EU-regeling (RUP-logo).

5. CONCLUSIE

De meeste problemen waarmee EU-eilanden en hun landbouwsector worden geconfronteerd, zijn van **structurele** aard en vereisen in de eerste plaats structurele oplossingen en beleidsresponsen, die gedeeltelijk al voorhanden zijn in het kader van de maatregelen inzake regionaal beleid en plattelandsontwikkeling enerzijds en subsidies ter compensatie van specifieke tekortkomingen anderzijds.

¹² Mueller, M. & Ferrari, E. (2012), *Social Accounting Matrices and Satellite Accounts for EU-27 on NUTS 2 Level (SAMNUTS2)*, JRC Scientific and Policy Reports, EUR 25687 EN.

Niet alle agrovoedingproducten uit eilanden profiteren van de bestaande regelingen en van particuliere of openbare initiatieven om de kwaliteit en de toegevoegde waarde op de markt te vergroten. Bijvoorbeeld wordt slechts ongeveer 5% (in termen van waarde) gedekt door de BOB/BGA's en het RUP-logo, waar daarvan gebruik wordt gemaakt, heeft vooral betrekking op producten uit de ultraperifere gebieden die aan bepaalde vereisten moeten voldoen. Anderzijds bestaan er ettelijke particuliere normen die vaak verwijzen naar een specifieke geografische oorsprong. De situatie verschilt echter nogal van eiland tot eiland in de EU.

De argumenten voor een facultatieve kwaliteitsaanduiding "product van eilandlandbouw" zijn de volgende:

- Een facultatieve kwaliteitsaanduiding kan als **vrijwillig hanteerbaar instrument** dat slechts een relatief lichte last oplegt in termen van administratie, controle en kosten, sommige **kleinschalige producenten** van nut zijn, meer bepaald op kleine eilanden die een onvoldoende grote schaal hebben om andere marketingmiddelen te kunnen gebruiken (zoals collectieve, certificatie- en territoriale merken, BOB/BGA's en het RUP-logo). Dit is echter slechts relevant voor een klein percentage van eilandproducten.
- Naast haar functie als **communicatie- en marketinginstrument** kan een facultatieve kwaliteitsaanduiding een toegevoegde waarde betekenen voor bepaalde eilandlandbouwproducten, met name wanneer de lidstaten garanderen dat deze aanduiding wordt verbonden met of geïntegreerd in andere maatregelen.

Anderzijds:

- Een facultatieve kwaliteitsaanduiding "product van eilandlandbouw" zou **producenten** die reeds deelnemen aan kwaliteitsregelingen, kunnen **benadelen** door hen te beconcurreren. Er bestaat een risico dat **bestaande initiatieven** (territoriale merken, BOB/BGA's, enz.) **verwateren** - initiatieven waarvoor een strengere controle en/of certificatie geldt en die dus meer kosten met zich mee brengen.
- Het feit dat er momenteel geen generieke etikettering bestaat voor eilandproducten (de etikettering en de reclame hebben betrekking op **specifieke eilanden**) wijst erop dat het concept "eiland" niet als voldoende sterk of gepast wordt gepercipieerd om een bijzondere boodschap bij de consument over te brengen. Het enige voorbeeld dat in de buurt komt van een dergelijke boodschap, is het RUP-logo, dat echter een beperkte toepassing kent. Een facultatieve kwaliteitsaanduiding "product van eilandlandbouw" zou een negatieve impact kunnen hebben voor deze bestaande regeling.
- Aangezien de meeste eilandproducten niet worden uitgevoerd, maar plaatselijk op de markt komen, of op het vasteland van de lidstaat in kwestie, kan worden geargumenteed dat de regulering van deze etiketteringskwestie **beter aan de lidstaat zelf kan worden overgelaten**.
- Het **spectrum** van mogelijk voor een facultatieve kwaliteitsaanduiding in aanmerking komende producten is **waarschijnlijk uiterst beperkt**, gezien de verplichtingen die zijn neergelegd in Verordening (EU) nr. 1151/2012, wat betreft de winning van grondstoffen, de verwerkingsvereisten en de beperking tot producten van bijlage I.

- De **structurele problemen** waarmee de eilanden kampen, kunnen met de bestaande structuurinstrumenten worden aangepakt.

Dit verslag beoogt een feitelijke analyse te maken met het oog op een debat over de vraag of de reservering van een facultatieve kwaliteitsaanduiding "product van eilandlandbouw" de juiste manier is om producenten op eilanden te helpen beter te communiceren over de eigenschappen en toegevoegde waarde van hun producten.

De Commissie verzoekt het Europees Parlement en de Raad dit verslag te bespreken en kijkt vooruit naar reacties.